

A magyar nyelv jövője

(Széphalmi gondolatok)

„A nyelv nem az enyém, nem a tied, hanem az édes mienk.” (Kazinczy Ferenc) Ez az idézet fejezi ki legjobban anyanyelvünk fontosságát, melyre egy kiránduláson ébredtem rá. 2011.09.02-án Sátoraljaújhely melletti kis faluba, Széphalomra utaztam osztályommal, ahol meglátogattuk a Magyar Nyelv Múzeumát, Kazinczy-emlécsarnokot és Kazinczy Ferenc sírját. Ez a látogatás nagyon érdekes volt számomra, hisz megismerhettük a magyar nyelv kialakulását, választékos magyar szókinccsel gazdagodtunk, és emellett még szórakoztató nyelvi játékok és régi magyar népzene is fogadtak minket.

Azonban mi is a Magyar nyelv jövője? Sokak szerint Magyarországon nincs jövő, néhány éven belül megszűnik, kihal és nem lesz többé magyar nyelv. Korábban is pusztultak ki nyelvek és keletkeztek mások, ám most hatalmas méretű nyelvkihalás előtt áll az emberiség. Manapság úgy tűnik, hogy csak azoknak a nyelveknek van esélyük a fennmaradásra, amelyet legalább több tízezren beszélnek, és egy adott ország hivatalos nyelveként tartanak számon. A magyar nyelvvel ebből a szempontból nincs komoly gond, de más oldalról sorakoznak a bajok. A két legfontosabb tényező, az államiság és az azonosságtudat erőteljesen befolyásolja a nyelv fennmaradását. Szükség van egy társadalomra, ahol kijelentik, hogy fontos számukra az anyanyelvük, és kötődnek, ragaszkodnak hozzá.

A határokon kívül élő magyarok nyelve azonban szórványosodik, vagyis foszladozik, leszakad a nyelvi tömbről. A határokon kívül mindenütt más okok miatt a magyar nyelv használata visszaszorulóban van. A magyar nyelv szétesése erőteljesen előrehaladt, emiatt kultúránk és nyelvünk nagy átalakuláson esett át. Elsősorban a politikai, gazdasági és kulturális rendszerváltás és a média, informatika forradalma hatott nyelvünkre. Ezek alapvető változásokat indítottak el a nyelvhasználatban, a nyelvben. A mediális forradalom az elektronikus médiumok (rádió, televízió) elterjedését jelentette, és más technológia használatát (lemezlejátszó, videó, üzenetrögzítő). Az informatikai forradalom pedig a digitális technikát jelenti: számítógép, világháló, mobiltelefon, sms, gps, mms. A mediális és informatikai forradalom magával hozta a „másodlagos szóbeliséget” és a „másodlagos

írásbeliséget”. Megjelenik az sms-nyelv és cset nyelv, melynek korlátozott jeltovábbítási lehetősége miatt verbális és képi rövidítéses technológia jön létre nyelvünkben.

A gyors változások megjelennek a beszédben és az írásban is, egyre több készségbeli hiány, elmaradás jelentkezik. Romlik az olvasás-íráskészség az új technológia miatt, és a változatos magyar szókincs feledésbe merül. A rendszerváltás szókészleti területen jelentett tömeges változást. Szembetűnő a szleng szóhasználat, valamint a nyelvi agresszió kifejezőkészségének a nyilvánosság elé kerülése. Erre mondjuk, hogy **„durvul a nyelvhasználat”**. Természetesen a magyar nyelvet is érinti az angol nyelv térhódítása. Terjednek angol nyelvű formák, magyarosított, magyar toldalékokkal ellátott angol nyelvi szavak és tükörfordítások.

Azonban a nyelvi változások sebessége folyamatosan még tovább gyorsulhat, és az egyik oldalon megjelenik az üres, fölösleges, végig nem gondolt, durvuló, egyhangú beszéd, fecsegés (fiatalság), a másik oldalon pedig a félreértés, meg nem értés uralkodik (idősek). A nyelvi változások sebessége megszakíthatja a kulturális-nyelvi hagyományokhoz való kötődést. Ezt bizonyítja, hogy néhány évtizedes szövegek annyira archaikusnak tűnnek, hogy olvasatlanná válnak. Az ifjúság egyre nehezebben tudja elolvasni a régi szövegeket, sok szót, kifejezést nem ismernek a szövegekben, hisz nem abban a korban éltek, amelyekben születtek ezek a költemények, művek. Az emberekben fokozódik a nemzeti és anyanyelvi értékek iránti érzéketlenség, és könnyebben elsajátítható, befogadható értékeket támogatnak. Megtörténik a hagyományszakadás, vagyis a nyelvi hagyományok fellazulnak, és megszűnik a generációk közötti hagyományátadás. Felgyorsul a felejtés kultusza is, hisz a rendszerváltás után születettekben a közelmúlt iránt csökken az érdeklődés, a nagy- és dédszülők világa számukra ismeretlen, a régi szövegeket, a közösségi memoriterek sem ismerik, a választékos, sokrétű nyelvi formákat kevésbé használják. Ez az átalakulás globális méretű, megállíthatatlan, s ez együtt jár a világ fejlődésével.

A nyelvhalált a nyelv fokozatos visszaszorulása előzi meg, először a nyelv hivatalos, nyilvános használata szorul vissza. A médiában csökken az anyanyelv használata, az oktatásban is megjelennek „fontosabb” és „sikerebb” nyelvek, s lassan anyanyelvünk a baráti társaságba, családjunk szűk körébe szorul vissza. Herder jóslata a magyar nyelv 19. századi pusztulásáról nem vált be, mert a jóslat cselekvésre ösztönözte az embereket Magyarországon (nyelvújítás). Ebben volt nagy szerepe Kazinczy Ferencnek, a nyelvújítás vezéralakjának, aki nyelvújító és irodalomszervezői tevékenységével a nemzeti felemelkedés és önállósulás ügyét szolgálta.

Azonban ez a jóslat megismétlődhet, így nekünk kell tenni a magyar nyelv jövőjéért, hiszen senkit se érdekel rajtunk, magyarokon kívül nyelvünk fennmaradása. Legfőbbképpen a fiatalságot kell jobban megismertetni a régi szokásokkal, régi szavak, szövegek fontosságáról, azért, hogy kötődjenek és ragaszkodjanak hazájukhoz, nyelvükhöz, és szívesen vallják magukat magyarnak.

Kovács Zsanett 12. H